

Açık Mektup - 11 Mayıs 2016
belit sağ

Akbank Sanat'ın sansürlediği *Post-Peace (Barış Sonrası)* sergisinde yer alması için hazırladığım *Ayhan ve ben* (2016) videosunun geçirdiği süreci anlatan bir açıklama yapmak ve yayınlamak uzun süredir aklımdaydı. Serginin sansürlenmesiyle öncelikle serginin katılımcıları olarak toplu halde yaptığımız açıklamanın yayınlanmasını bekledim. Grup açıklamamız yayınlandı, sıra benimkine geldi. Bu açıklama, *Post-Peace* sergisinin küratörü Katia Krupennikova'nın (<http://bit.ly/21CBqUy>), serginin katılımcılarının (<http://bit.ly/1Ygs1zS>), Devletsiz Anonim Göçmenler Hareketi'nin (<http://bit.ly/24B03Tp>) ve 2015 Akbank Sanat Uluslararası Küratör Yarışması'nın bu yılki jürisinin (<http://bit.ly/23tKRVu>) yayınladığı açıklamalara bir eklemedir. Aynı zamanda, kendi tecrübemi aktarma amacıyla yazılmıştır.

Sergiye davet edilen tek Türkiye'li sanatçı olduğum ve sergi için Türkiye'yle ilgili bir video yapma önerisi getirdiğim, ve aynı zamanda bu video önerimin serginin açılmasından aylar öncesinde başlayan bir sansür sürecine maruz kalması dolayısıyla, videonun ve bu sansür sürecinin paylaşılmasının serginin yaşadığı sansür sürecine de bir nebze açıklık getireceğini düşünüyorum.

Katia Krupennikova'nın küratörlüğünü yaptığı *Post-Peace (Barış Sonrası)* sergisine Amsterdam'da yapılması planlandığı aşamada küratör tarafından davet edildim. Katia Krupennikova daha sonra bu sergi konseptiyle 2015 Akbank Sanat Uluslararası Küratör Yarışması'na başvurdu ve bu ödüle layık görüldü. Sergi de Amsterdam'dan İstanbul'a taşındı. Katia Krupennikova Kasım 2015'te Akbank Sanat'la yaptığı konuşmalardan birinde onlara ilk kez benim isimden bahsetti. Katia'ya böyle bir iş yapımına aracı olamayacaklarını ve işi gösteremeyeceklerini (“*we can not commission this work*”) söylediler. Sebep olarak da Türkiye'deki politik durumu gösterdiler. Katia Akbank Sanat'ın direktörü Derya Bigalı'dan bir cevap almak istediğini söyledi. Böyle bir cevap hiç gelmedi. Katia'yla Amsterdam'a geri döndüğünde buluştuk, ve birlikte Katia'nın Akbank Sanat'ta iletişimde olduğu Zeynep Arınç'a Akbank Sanat'ın direktöründen resmi bir red cevabı istediğimizi yazdık. Bu epostaya da yine Zeynep Arınç kendisi, resmi olmayan bir şekilde bu işin Akbank Sanat tarafından kabul edilemeyeceğini yineleyen bir cevap yolladı.

Reddedilen/sansürlenilen ilk video önerim Ayhan Çarkın üzerineydi. Ayhan Çarkın, JITEM'in ve derin devletin bir parçası olarak 1990lı yıllarda binin üzerinde Kürt vatandaşı öldürdüğünü 2011 yılında itiraf etmişti. Bu itirafları televizyon aracılığıyla yapmıştı. Bu videolara youtube üzerinden erişim mümkün. Benim yapmayı planladığım video Ayhan Çarkın'ın kişisel dönüşümüyle ilgiliydi, tarihsel gerçeğin nasıl inşa edildiği ve kötülük kavramı üzerine bir video olacaktı. Bu video önerim serginin küratörü tarafından seçilmesine, uluslararası jüri tarafından 2015 Akbank Sanat Uluslararası Küratör Yarışması'na layık görülen sergide bulunmasına rağmen, Akbank Sanat tarafından henüz fikir aşamasındayken sansürlendi.

Böylesi bir sansür ilk kez başıma geldi. Sergiden tümüyle ayrılmak yerine küratörle birlikte başka bir iş önermenin daha iyi olacağını düşündük. Bu yeni iş önerisi sansürlenilen ilk öneri ve sansür sürecinden bahsedecekti, aynı zamanda da Türkiye'deki savaşın imajları üzerine ilerleyecekti. Akbank Sanat bu yeni videonun tam metnini görmek istedi. Buna Katia cevap vermedi, ben de Katia'ya Akbank Sanat'ın o ana kadarki tavrı dolayısıyla bu isteği kabul etmeyeceğimi söyledim. Bunun üzerine 2015 Akbank Sanat Uluslararası Küratör Yarışması'nın kurucusu küratör Başak Şenova'ya akıl danıştık. Başak Şenova önce bize hak verdi, fakat Akbank Sanat'la konuştuğundan sonra ilk öneriyi reddetmelerinin anlaşılır olduğunu söyledi. Açıkçası bütün bu tepkiler sonucunda kendimi yalnızlaştırılmış hissettim. Türkiye gerçekten de akıl almaz zor durumlardan geçiyor, ve bir sanatçı olarak bir kurumu nasıl zor durumda bırakıyor olabilirdim bunu sorgulamaya başladım.

Aralık ayında bu video üzerine yeniden çalışmaya başladığımda bu süreci olduğu gibi kabul etmenin beni rahatsız ettiğini farkettim. Bunun üzerine süreci yazılı halde basına vermeye, kamulaştırmaya karar verdim. Katia'yla buluştum, jüriye bu durumu anlatan bir eposta yazmaya başladık. Biz bu metni bitirmeden, Ocak ortasında Katia Akbank Sanat'la anlaştığını ve metni görmeden işin yapılmasını kabul ettiklerini söyledi. Bunun üzerine işi yapmaya koyuldum. Bu arada Siyah Bant'la iletişime geçtim, hem bu süreçte yalnızlık hissine karşı çok destek aldım hem de birlikte bu süreci nasıl takip edebileceğimize dair fikir alışverişinde bulunduk. Yaptığım video tüm bu süreçlerin sonucunda oluştu, izlenmesinin bu açıklamayı tamamladığımı düşündüğüm için linkini burada paylaşıyorum.

Ayhan ve ben: vimeo.com/belit/ayhanveben

Video son halini 23 Şubat'ta aldı, Katia sergideki bütün işleri teknik kontrol için 23 Şubat'ta Akbank Sanat çalışanlarına gösterdi, sergi 25 Şubat'ta iptal edildi, açılışın yapılması planlanan tarih ise 1 Mart'tı. Sergiye dair Akbank Sanat'ın websitesinde ve sosyal medya hesaplarında herhangi bir duyurunun olmaması, ya da Akbank Sanat'ın duvarında serginin posterinin dahi bulunmaması, bu sansürü yapmaya uzun süredir hazırlıklı olduklarını düşündürüyor. Akbank Sanat serginin bileşenleriyle iptal kararı öncesinde bu karara dair herhangi bir iletişim kurmadı.

Bariş Sonrası sergisinin iptalinin benim işimle ilgili olup olmadığını bilmiyorum, bunu hiçbir zaman bilemeyeceğim ama yine de bu durum başıma gelenleri değiştirmez. Açılış öncesinde Siyah Bant'ın desteğiyle bir basın bildirisi hazırlamıştık. Dolayısıyla, sergi iptal olmasaydı bile kurumla yaşadığım tecrübeyi anlatmayı planlıyordum.

Akbank Sanat 90larda Kenan Evren'in resim sergisine imza atmış, geçmişi sansür vakalarıyla dolu bir kurum. Kenan Evren'e bir 'sanatçı' ünvanıyla işlerini sergileme imkanı veren bu kurum, Evren'in ülkenin hala daha korkunç sonuçlarıyla uğraştığı 1980 darbesindeki rolünü es geçmiş ve bu sergiye ve bu sergide aldıkları rolün Türkiye için ne demek olduğuna dair herhangi bir sorumluluk almamıştır. Akbank Sanat herhangi bir serginin gerektirdiği etik ve kavramsal donanıma sahip olmayan, böyle bir niyeti de olmayan bir kurumdur. Son 4 yıldır verdikleri Akbank Sanat Uluslararası Küratör Yarışması ödülü uluslararası sanat alanlarında önemsenen bir ödül, ve elde etmek istedikleri ama bence haketmedikleri prestije hizmet ediyor.

Bu aşamada sormak istediğim sorular var:

- Akbank Sanat nasıl oluyor da kendinde yarışmanın seçici kurulunu es geçme hakkını görüyor, ve serginin Başak Şenova'nın iptal kararı sonrasında yaptığı açıklamasında bahsettiği şekilde gelişmesine engel oluyor ("Sonrasında, Akbank Sanat sergiyi sorgulamadan olduğu gibi gerçekleştirir" - <http://bit.ly/24ycFhr>) ?

- Akbank Sanat kendisini bu yarışmanın seçici kuruluna, yarışmayı başlatan küratöre, serginin küratörüne ve serginin sanatçılarına göre nasıl konumlandırıyor?

- Akbank Sanat sergiyi iptal etme fikrini neden serginin küratörü ya da sanatçılarıyla birlikte tartışmıyor? Kararlarını neden tepeden inme bir şekilde alıyor ve neden bu karar alma mekanizmalarına jüri, küratör ya da sanatçıların erişimini engelliyor?

Şu yaşadığımız 'hassas' zamanlarda tam da bu hassasiyet sebebiyle bu tür kurumların banka ya da diğer şirket bağlantıları yoluyla kültürel içerik üretimine bu şekilde karışmaları, serginin içeriğini sansürlediklerini kabul etmeyerek sorumluluktan kaçmalarını, bu devlet yanlısı tutumlarını yeniden

yeniden ifşanın önemli olduğunu düşünüyorum. Bu kurumlar sanatta sansürü ülkenin içinde olduğu bu durumu kullanarak olağanlaştırıyorlar, aynen Akbank Sanat'ın direktörünün iptal üzerine yayınladığı yazıdaki gibi (“*Türkiye hala yaşananların duygusal olarak etkisinde ve bir matem sürecindedir*”). Akbank Sanat gibi kurumların bu şekilde devam edebilmeleri, kendilerinde bu gücü bulabilmeleri yaptıkları her haksızlığın hasır altı edilmesinden ve ihtiyaç duydukları desteği yeniden yeniden bulabilmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu kurumların bu tavırlarına izin verildikçe kültür ve sanat alanı kuraklaşıyor, mücadele alanlarından uzaklaşıyor, ve aynı zamanda şu zor koşullarda ve dar alanlarda yine de cesurca hareket eden, kendilerine ve diğerlerine alan açmaya çalışan kişi ve kurumların da hareket alanlarının kısıtlanmasına sebep oluyor. Kültür ve sanat emekçileri olarak bu duruma susmayı kabul etmeyerek karşı koyabileceğimizi düşünüyorum.

Türkiye'de uzun süredir devam eden baskıların uzağında kalan, topluma dokunmayan, toplumun kendisine dokunmasına izin vermeyen, sansüre sansür demeyen, Kürt coğrafyasında devam eden katliamı görmeyen herhangi bir sanatın ve sanat emekçisinin bu baskı organlarının bir parçası olduğunu düşünüyorum. Benim kendi sesimi duyurma kanallarımın olmasının, bu kanallara erişimi olmayan, kendi hayatını tehlikeye atmamak için konuşmamayı tercih etmek zorunda kalan insanları rencide etmesini istemem. İşte tam da bu yüzden, bizim susmamamız gerekiyor. Baskılara direnmenin birçok yolu olduğu gibi 'susmama'nın da birden çok yolu olduğunu düşünüyorum.

İnanmak istemesem de 2015 yılı boyunca Cizre'ye yaptığım ziyaretlerde tanıştığım nerdeyse herkes ya öldürüldü ya da öldürülmemek için Cizre'yi terketmek zorunda kaldı... Hiç kimseye olmasa Cizre'de tanıştığım insanlara borçluyum bu mektubu. Her ne kadar birbirinden ayrılmaya çalışılsa da bu coğrafyadaki her direniş birbiriyle bağlantılıdır. Aralarındaki keskin fark ise, bu ülkede bazılarının sansüre uğraması, bazılarınınsa öldürülmesi. İşte tam da bu yüzden biz sansüre uğrayanlar diğer mücadelelerle bağlarımızı sağlam tutmalı ve ayrıcalıklarımızın farkında olmalıyız. Bu mektupla buna benzer sansür süreçlerinden geçmiş/geçecek olan sanat ve kültür emekçileriyle dayanışmamı göstermek istiyorum. Yalnızlaştırma politikalarına karşı bu tür süreçleri birlikte atlatmanın çok önemli olduğuna inanıyorum. Hep birlikte hareket edebilmek ümidiyle.